
ÅRSRAPPORT 2016

BACHELORPROGRAMMET I JÄMFÖRANDE POLITIK

Åsa von Schoultz

PROFESSOR I STATSJETENSKAP, MITTUNIVERSITETET
Programsensor för Bachelorprogrammet i jämförande politik
Samhällsvetenskapliga fakulteten, UiB, 2014–2017

INLEDNING

Ärad med uppdraget som programsensor för Bachelorprogrammet i jämförande politik för perioden 2014–2017 har jag i min tredje rapport fått i uppdrag att utvärdera ämnesbredden på 200-nivån och identifiera punkter där institutet kan utveckla och förbättra sin verksamhet på denna nivå. Uppdraget omfattar en övergripande analys av den portfölj med valfria 10-poängskurser som ges på 200-nivån, varav vilka studenterna måste välja två kurser, som vanligtvis läses under termin sex, parallellt med att bacheloruppsatsen (SAMPOL 260) skrivs.

Inom ramen för uppdraget har jag valt att lägga tyngdpunkten på två områden. Det första gäller den tematiska bredden på 200-nivån och de ämnen som eventuellt saknas i den portfölj med kurser som studenterna har att välja mellan. Det andra tyngspunktsområdet gäller förändringsmönster över tid vad gäller rekrytering och genomströmning av studenter. Här lägger jag jag fokus på den reform av programstrukturen som genomfördes inför läsåret HT2013/VT2014 då man valde att gå från 15- till 10-poängskurser. Studenternas utvärderingar och reflektioner berörs löprande i texten. Rapporten kommer förutom en inledande del att ge en kort beskrivning av nuläget, att omfatta de två teman som nämns ovan samt en kort avslutande reflektion.

Som underlag för rapporten har jag fått ta del en sammanställning av de kurser som ges på 200-nivån. Jag har även tillgång till utvärderingar av de olika kurserna över vid ett flertal tillfällen och utförlig sammanställning statistik för kurserna på 200-nivån vad gäller antalt anmälda, genomströmning och studenternas studiebakgrund. Vid mitt besök vid institutet för jämförande politik i början av oktober 2016 fick jag fördjupad information och hade möjlighet att föra flera viktiga samtal med personer i olika positioner vid institutet, inklusive administrativ personal och kursansvariga. Jag intervjuade även studenter med erfarenheter av både den tidigare och den nuvarande strukturen kursstrukturen.

Min bedömning är att tillgången på material och samtalen med berörda och involverade parter har gett mig en fullt tillräcklig insyn i institutets arbete kring 200-nivån, kursportföljens innehåll och utveckling över tid samt studenternas förhållningssätt. Jag har även fått exemplarisk assistans från personalen vid institutet och inte minst tillgång till utförlig statistik som har underlättat min ålagda uppgift.

BAKGRUND TILL UPPDRAGET: VALFRIA KURSER PÅ 200-NIVÅN

Inför höstterminen 2013 genomfördes en relativt omfattande reform av utbildningsprogrammet som bland annat påverkade de valfria kurserna på 200-nivån. Den tidigare versionen av det som vanligtvis

utgör den sjätte terminen på programmet omfattade fram till reformen en valfri kurs på 15 poäng som lästes vid sidan av att man skrev en Bacheloruppsats, även den omfattande 15 poäng. Genom reformen frångick man detta upplägg och införde en ersättande modell med tre stycken 10-poängskurser. Det innebär att studenterna numera måste välja två tematiska kurser som läses vid sidan av den till omfånget något decimerade uppsatsen. Målet med denna reform har som jag har uppfattat i första hand varit att öka den ämnesmässiga bredden för studenterna och att undvika allt för tunga kurshelheter.

Tabell 1. Frivilliga kurser på 200-nivån, 2012-2016.

KOD	NAMN	2016		2015		2014		2013		2012	
		HT	VT	HT	VT	HT	VT	HT	VT	HT	VT
202	Terrorism and counterterrorism										
204	Varieties of Political Regimes: Latin Am. in Comp. Persp.		X		X		X				
205	Regions, Federalism and EU Integration		X		X		X				
	Constitution-Making, Democracy & Development: Africa, M.				X		X				
206	East & Comp. Persp.										
207	Citizenship: Theories and Policies			X		X		X			
208	The Commercialization of Security in Peace and Conflict	X			X						
209	Courts, Law and Politics	X		X							
211	Islamist Movements and Contentious Politics in the Middle East		X								
212	Political Mobilization: Social Movements, Organizations and Pol.										X
213	Political Economy and the Welfare State								X		X
214	Political Economy		X		X		X		X		X
215	EU Institutions and Politics								X		X
216	Labour market policies in comparative perspective	X							X		X
218	Constitution and Politics		X								
219	Politics in the developing world										
220	Politisk utveckling i Latin-Amerika								X		X
270	American Government and Politics	X		X		X		X			
TOTALT		4	5	3	5	2	4	2	4	1	4

Reformens övergripande strukturer och mål har jag kommenterat i min första rapport som programsensor (årsrapport 2014) då jag förhöll mig positivt till den ökade valbarheten som ger möjlighet till förjupning i två istället för tre teman. Sedan reformen genomfördes har antalet kurser som studenterna har att välja mellan successivt utökats och under läsåret HT15/VT16 gavs totalt 8st valfria 10-poängskurser på 200-nivån, vilket kan jämföras med 5st 15-poängskurser läsåret som föregick reformen (HT12/VT13). Över tid har det även skett en förskjutning från en tyngdpunkt på geografiskt orienterade kurser till kurser som i första hand utgår från centrala teorier, begrepp och frågeställningar som kompletteras med empiriskt orienterade föreläsningar från olika regioner/länder. Denna process har dock inte varit helt konsekvent och av de kurser som erbjöds under föregående läsår hade ungefär hälften en tydlig geografisk hemvist. En sammanställning av kurserna som har erbjudits sedan 2012 ges i tabell 1 ovan.

KURSUTBUD: UTVÄRDERING

Den kursportfölj som presenteras i tabell 1 där alla valfria kurser som har getts på 200-nivån sedan 2012 ingår består av totalt 15 kurser. Av dessa verkar flera av kurserna vara utfasade (SAMPOL206, SAMPOL212, SAMPOL213) eller ombildad (SAMPOL220, SAMPOL215). I tabellen ingår även två nya kurser som enligt den statistik som jag har fått tillgång till inte ännu har getts (SAMPOL202, SAMPOL219). Därutöver har jag blivit informerad om planer på följande kurser: Chinese politics and society, The politics of gender och Democratic transformations in Europe. Den aktiva portföljen tycks därmed bestå av 12(-15) kurser omfattande ett brett spektra av teman och geografiska fokus.

Portföljens geografiska och tematiska bredd är som sagt imponerande och intervjuer med studenter och genomgång av kursutvärderingar tyder på att studenterna är relativt nöjda med den uppsättning kurser som erbjuds. De är uppenbart att vissa teman uppfattas som mer intressanta än andra något som tycks vara kopplat till samhällsaktuella frågor som angränsar till fältet internationell politik, t.ex. terrorism, islam och säkerhetsfrågor. Jag tolkar även signalerna från lärarkåren som positiva, där man får arrangera kurser inom fält som ligger nära det egna forskningsfältet. Några reflektioner kring de teman som ingår i kursportföljen kan dock vara värda att lyfta fram.

En reflektion relaterar till den uttalade ambitionen om att frångå geografiskt orienterade kurser där jag nu ser en tendens till att denna utveckling har avstannat. Snarare tycks flera av de nya kurser som planeras utgå från ett land eller en världsdel. Ytterligare en reflektion gäller frånvaron av kurser som berör området politiskt beteende på 200-nivån. Frånvaron innebär att på Bachelorprogrammet endast finns en kurs med denna inriktning, SAMPOL107, som ges under termin 2. Frånvaron av beteendekurser på 200-nivån kompenseras till viss del av de två kurser som erbjuds inom ramen för Masterprogrammet (SAMPOL319 OCH SAMPOL324). Balansen och progressionen skulle dock stärkas inom detta fält om det skulle erbjudas en kurs även på 200-nivån. Detta faller sig även naturligt med tanke på den närliggande och expansiva verksamheten vid DIGSSCORE med den norska medborgarpanelen. Man kunde även överväga att erbjuda valfria metodkurser med inriktning mot survey eller experimentell metod. Ytterligare exempel på centrala teman inom fältet jämförande politisk som kunde förtjäna en mer prominent plats i kursutbudet är valsystem och dess politiska effekter eller koalitions teori och regeringsbildning.

KURSUTBUDETS INVERKAN PÅ REKRITERING OCH GENOMSTRÖMNING

Nästa område jag berör handlar om hur steget från 15- till 10-poängskurser har påverkat kursernas attraktivitet hos studenterna, inte minst den rekrytering som sker från andra miljöer vid universitetet. Jag har även blivit ombedd att studera mönster i genomströmning på kurserna mot

den bakgrund att det kan vara svårare för studenterna att hantera tre än två parallella kurser. För att genomföra översikten har jag fått tillgång till utförlig statistik om antalet anmälda studenter, hur många som tenderar, antalet godkända samt studenternas bakgrund. För att göra det överskådligt har jag sammanställt materialet per läsår som redovisas i tabell 3 och 4 nedan. För en mer detaljerad sammanställning hänvisas till appendix där statistik för enskilda kurser framgår. Tabell 3 omfattar det totala antalet anmälningar till de valfria 200-nivåkurser indelat i fyra läsår, varav det första (HT12/VT13) fungerar som referenspunkt. Tabell 4 omfattar motsvarande material med omräknat till antalet kurspoäng för att ta hänsyn till att poäng per kurs minskade från 15 till 10 i samband med reformen.

Tabell 3. Antal studenter på valfria 200-kurser

	Anmälda	Bestått (Bestått %)	SAMPOL	Europa-studier	Politisk ekonomi	Internationella	Andra
HT15/VT16	553	409 (74)	276	26	3	94	144
HT14/VT15	467	355 (76)	232	17	6	70	157
HT13/VT14	407	287 (71)	205	17	11	44	132
HT12/VT13	314	257 (82)	103	17	9	0	210
Differens							
15/16-12/13	239	152 (-8)	173	9	-6	94	-66

Om vi inleder med utvecklingen i antalet anmälningar till kurser kan vi notera en märkbar ökning över tid. Det är i sig inte speciellt förvånande eftersom kursernas omfattning har minskat och SAMPOL studenterna är ålagda att välja två istället för en kurs. Det är dock noterbart att ökningen är mer än 100 procent bland just SAMPOL studenter, vilket bekräftar det som intervjuerna har indikerat, nämligen att fler studenter i dagens läge väljer att ta fler kurser än vad som är obligatoriskt och använder den extra 200-kursen som en del av sina fria studier. Under perioden har det även skett en omfattande ökning av antalet internationella studenter på 200-nivån (från 0st HT12/VT13 till 94st HT15/VT16). Alla trender är dock inte positiva. Andelen studenter som har klarat kurserna har minskat med nära 10 procentenheter och minskningen i rekryteringen i kategorin "andra" har varit relativt omfattande.

Tabell 4. Antalet kurspoäng på valfria 200-kurser.

	Anmälda	Bestått (Bestått %)	SAMPOL	Europa-studier	Politisk ekonomi	Internationella	Andra
HT15/VT16	5530	4090 (74)	2760	260	30	940	1440
HT14/VT15	4670	3550 (76)	2320	170	60	70	1570
HT13/VT14	4070	2870 (71)	2050	170	110	440	1320
HT12/VT13	4710	3855 (82)	1545	255	135	0	3150
Differens							
15/16-12/13	820	235 (-8)	1215	5	-105	940	-1710

Då motsvarande utveckling ses i relation till hur många studiepoäng som kurserna omfattar (15 eller 10) består det allmänna intrycket av en överlag lyckad reform. Sett över hela perioden som sammanställningen omfattar har omfattningen på anmälda och godkända sökat. Det är dock noterbart att trenden under den inledande perioden var negativ och att det positiva utslaget drivs av några mycket efterfrågade kurser som hållits nyligen (främst SAMPOL211). Tabell fyra visar också att tappet i kategorin "andra" är relativt omfattande när hänsyn tas till hur många poäng respektive kurs omfattar och att det även har skett en nedgång vad gäller rekrytering av studenter från Politisk ekonomi. Däremot tycks det som initialt var en negativa rekryteringstrend från programmet för Europastudier ha återgått till läget innan reformen.

Utifrån sammanställningen i tabell 3 och 4 visar det sig att det som initialt innebar en nedgång i rekrytering av studenter från miljöer utanför institutet har vänts till en positiv trend, både sett till antalet anmälda studenter till enskilda kurser och då anmälda ses i relation till antalet poäng som kurserna omfattar. Samtidigt är det uppenbart att rekryteringen i kategorin "övriga" har försämrats i och med övergången till 10-poängskurser. En viss nedgång i andelen godkända i relation till anmälda har även skett. Det som bidrar till det överlag goda resultatet är att fler SAMPOL studenter läser fler än det obligatoriska antalet kurser på 200-nivån – något som stärker intrycket av att kursportföljen uppfattas som attraktiv ur studentperspektiv – samt att rekryteringen av internationella studenter har ökat kraftigt.

Den främsta risk som kan identifieras är kopplat till en situation där institutet blir beroende av enskilda kursers dragningskraft. Så länge miljön kan erbjuda dragplåster som kurserna i Islamism, terrorism och säkerhetspolitik, kommer sannolikt den positiva trenden att fortsätta. En stor obalans (koncentration) i rekryteringen mellan kurser riskerar dock att bidra till populism i val av kurser, till ojämlika arbetsförutsättningar inom lärarkåren och på längre sikt en utarmning av den tematiska bredden på 200-nivån. Här har institutet en delikat balansgång att hantera.

AVSLUTNING

I mitt tredje uppdrag som programsensor för Bachelorprogrammet i jämförande politik fick jag i uppgift att göra en översyn av kursportföljen på 200-nivån och vilka effekter den reform som genomförs inför läsåret HT13/VT14 har haft på studentrekrytering. Efter en genomgång av bakgrundsmaterial som omfattar statistik över givna kurser, studentutvärderingar, antagning och genomströmning, och efter samtal med utbildningsansvariga, studievägledare och studenter är min uppfattning att man vid institutet har en relativt god portfölj med valfria kurser som tar upp aktuella och för studenterna spännande teman och samtidigt fångar flera centrala områden inom fältet

jämförande politik. Den reform av termin sex som genomfördes inför höstterminen 2013 tycks inte heller ha haft långsiktiga negativa konsekvenser för rekrytering till ämnet. Jag har dock i rapporten även lyft fram några förslag till utveckling och identifierat potentiella framtida risker.

Jag har i min utvärdering uttryckt viss oro över en inkonsekvens i kursernas tematik och föreslagit att man bör välja att fullfölja den tidigare uttalade strategin om att frångå geografiskt orienterade kurser till förmån för en genomgående teoretisk orientering. Jag har även lyft fram att frånvaron av kurser med inriktning mot politiskt beteende på 200-nivån som förvånande. Här avser jag främst relation till den närliggande miljön DIGSSCORE men det skulle även ur progressionhänseende vara önskvärt om studenterna har möjlighet att fördjupa sig inom detta fält inom ramen för sin examen och lägga grunden för fortsatta studier på Masterprogrammet i jämförande politik.

Jag har även pekat på att institutet har lyckats vända en initialt negativ trend i rekrytering från andra miljöer som till kurserna på 200-nivån som omläggningen från 15- till 10-poängskurser innebar. Delvis kan detta trendbrott kopplas till attraktiviteten i enskilda kurser vilket i sin tur omfattar ett antal risker, där jag ser ett populistiskt och strategiskt val av kurser på bekostnad av teoretisk relevans som den mest överhängande. Det är dock min övertygelse att institutet kommer att hantera denna balansgång väl.

Slutligen är det värt att betona att de förslag som här har framförts gäller förbättringar och risker på marginalen. Utbudet på 200-nivån är gott och attraktivt ur studentsynvikel. De utvärderingar som genomförs är även de genomgående positiva. Rekryteringen från andra miljöer och även bland de egna programstudenterna talar sitt tydliga och positiva språk.

APPENDIX

Statistik över anmälda och godkända på de valfria 200-nivå kurserna, 2011-2016

ht 2016											
Ämne	Anmälda	An- mäld eks.	Bestått	Ikke bestått	Ikke møtt	Sampol	Eur. Stud.	Pol. Ek.	Intern.	Andre	
SAMPOL270	88	86	58	11	17	50	9	0	13	14	
SAMPOL216	60	63	47	2	14	24	3	0	24	9	
SAMPOL209	45	45	32	0	13	16	3	0	16	11	
SAMPOL208	96	98	84	1	13	43	7	0	29	19	
Totalt	289		221			133	22	0	82	53	
Poäng	2890		2210			1330	220	0	820	530	
vt 2016											
SAMPOL218	9	9	9	0	0	8	0	0	0	1	
SAMPOL214	86	83	59	8	16	44	2	3	17	17	
SAMPOL211	156	156	122	3	31	75	6	0	38	37	
SAMPOL205	75	76	56	5	15	49	6	0	12	9	
SAMPOL204	42	39	29	2	8	24	1	0	7	7	
Totalt	368		275			200	15	3	74	71	
Poäng	3680		2750			2000	150	30	740	710	
ht 2015											
SAMPOL270	79	78	53	6	19	38	4	0	8	28	
SAMPOL209	46	42	36	1	5	16	2	0	3	21	
SAMPOL207	60	60	45	3	12	22	5	0	9	24	
Totalt	185		134			76	11	0	20	73	
Poäng	1850		1340			760	110	0	200	730	
vt 2015											
SAMPOL214	74	78	61	8	9	42	1	6	11	18	
SAMPOL208	106	109	91	1	17	65	6	0	0	38	
SAMPOL206	60	60	47	1	10	21	2	0	12	25	
SAMPOL205	63	70	41	6	23	29	3	0	14	24	
SAMPOL204	47	49	37	1	11	28	1	0	6	14	
Totalt	350		277			185	13	6	43	119	
Poäng	3500		2770			1850	130	60	430	1190	
ht 2014											
SAMPOL270	71	71	52	1	18	31	3	0	17	20	
SAMPOL207	46	45	26	0	19	16	1	0	10	18	
Totalt	117		78			47	4	0	27	38	
Poäng	1170		780			470	40	0	270	380	
vt 2014											
SAMPOL214	100	100	79	6	15	51	1	11	13	24	
SAMPOL206	69	73	49	3	21	37	3	0	9	24	
SAMPOL205	73	76	57	2	17	43	5	0	7	21	
SAMPOL204	45	47	28	0	19	21	2	0	5	19	

Totalt	287	213			152	11	11	34	88
Poäng	2870	2130			1520	110	110	340	880

ht 2013

SAMPOL270	71	69	43	3	23	33	4	0	5	27
SAMPOL207	49	49	31	2	16	20	2	0	7	17
Totalt	120	74			53	6	0	12	44	
Poäng	1200	740			530	60	0	120	440	

vt 2013

SAMPOL214	28	26	21	2	3	4	0	9	0	13
SAMPOL213	70	74	53	4	17	32	0	0	0	42
SAMPOL215	125	136	108	5	4	38	16	0	0	82
SAMPOL220	42	48	33	4	11	12	1	0	0	35
Totalt	265	215			86	17	9	0	172	
Poäng	3975	3225			1290	255	135	0	2580	

ht 2012

SAMPOL212	49	55	42	1	12	17	0	0	0	38
	735	630			255	0	0	0	570	

vt 2011

SAMPOL214	21	23	16	0	7	2	0	8	0	13
SAMPOL213	87	86	62	0	24	39	0	0	0	47
SAMPOL215	80	88	72	4	12	25	14	0	0	49
SAMPOL220	40	45	29	1	15	11	0	0	0	34
Totalt	228	163			58	77	14	8	0	143
Poäng	3420	2445			870	1155	210	120	0	2145